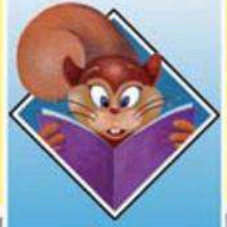

٧٨ سەقورە

هژمار (٩٦)
خزيران ٢٠٠٧
بها (٥٠٠)
دينارن

Ehmed biri

سوپاسی بۆ وهزارهتا رهوشهنبیری یا حکومهتا ههریما
کوردستانی ژ بۆ هاریکاریا وان د چاپکرنا کۆفارا سقوره دا

هاقی

نظار

باقی

ئههقین ئههمین

پیرۆزباهی

زاروکیڤ دهلال..
پشتی گه له ک کارتین دهر چوو بئین ئیکن گه هشتینه کوفارا سقوره.. داکو ئه م کارت
و نافین وان ل کوفاری به لافکهین.. ئه م سوپاسیا وان هه می هه فالان دکهین بئین
سه رگه قتین د خواندنا خو دا و داخوازا لئینورینن ژ وان هه می قوتابیان دکهین
بئین کارتین خو بو مه شریکین و ئه م نه شیاین بئینینه خواری.. به لئ دئ بئیرینه
وان پیرۆز بیت و نه خسه ل ههر سال.

سقوره

دهزگهه خانی یی روشنبیری وراگه یاندن

خود انی ئیمتیاژی
فاضل عمر صالح

سه رنقیسکار
سه لام بالایی

mail: balayiselam@yahoo.com

تێهفونا سه رنقیسکاری: ٧٦٠٤٠٣٠

موبایل: ٤٥٩٤٤٢٢

سکر تیرا نقیسیتی
په روین عبدالعزیز

پیدا چوو نا زمانی
مه سعود خالد کولی

دهرهینانا هونه ری
ستار علی

محمد ملا حمیدی

mehemed_sersinkil@hotmail.com

نیگار کیش
نه حمه د بیری

mail: ehmedbin@yahoo.com

تێهفونا رتقه به رین: ٧٢٤٠١٩٢

www.eduhok.net/sivore
e_mail: sivore@eduhok.net

به لافکه ری ئیکنه
نقیسنگه هه نزار
تەنقەت باژێر فایه دهوکیڤ

موبایل: ٤٥٩٠٠٢٥
mail: doskita@yahoo.com

NIZAR

ئا: مه سعود خالد گولک

چهوا دهرمانی مه لاریی هاته قه دیتن؟

جیرۆکهک ل نهو روپا به لافه کو هه قژینا (کینتس چینکون) ی فه رمانه وایین وه لاتنی (پیرۆ) توشی ئیشا مه لاریی ببوو و دهمی وی که رهستی (کینین) کو ژ قه لپنی دارهکی دهاته دهر، خواری، ئیشا وی ژ ی بریا، لهو دهمی زهلامی وی ل سالا (1638) زایینی چوو به (ئسپانیا) نهف دهرمانه وهک دیاری بو وان بر. لی کهفتترین بابهتی جهی باوهریی سه بارهت قه دیتنا دهرمانی (مه لاریی) قه دگه رت بو سالا (1630) ی زایینی، کو دبیزت هندهک مزگینه دهرین مه سیحی ب نافی (لیما) نهف دهرمانه دنیا سین و وان دگوتنه قه لپنی وی داری (که فلی مه سیحی).

دیسان هندهک زانا یی ل وی باوهری کو کوما (لیما) ژ ی نهف دهرمانه بو خو یی ژ هنو دین پویست سو رین نه مریکا وه رگرتین؛ چونکی دبیزن پویست سو رهکی توش بووی ب فی نه خوشینی ژ بلن دبوونا تایا خوه ب دنیا یی کهت و د ناف دارستانا سنسله چیا یین (ئاند. ژ کولومبیا ههتا بولیفیا) دا خوه غهواره کر، نهف دارستانه پری دارین (گنی گنی) بوو کو ژ قه لپ و به لگین وان (کینین) دباری. د بن قورمین فان داران رانهو بسهر کانهکی ههلبوو، کو بهنا (کینین) ی ژ ی دفری، و ههتا هینگی نهو ل وی باوهری بوون کو (کینین) ژه ره و وان نه دویریا بکار بینن، لی هندی پویست سو ر تیهنی ببوو، تیر ژ وی نافی قه خوار و خوه راسپارته دهستی مرنی. بهس نه تنی نهو نه مر، بهلکو ئیشا وی ژ ی چوو و ژ هینگی و باشقه پویست سو ران نهف دهرمانه ب کار ئینان و ئیروکه ژ ی هه می خه لکی جیهانی دهینداری وانه.

ژ فی سه رهاتیی بو مه دیار دبت کو د ناف کومه لگه هین باشقه مای دا ژ ی چیدبت هزر کار بکت و ژ نهجامی رویدانه کا نه چافه ریکری، تشتهکی هیژا کو خزمهتا مرو فایه تیی بکهت بهیته قه دیتن.

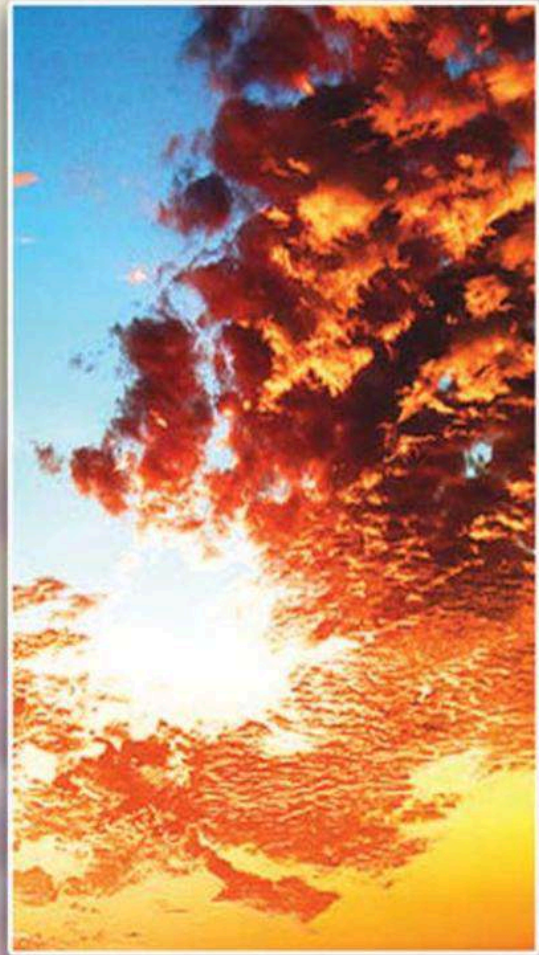

ٲهور

ب گهر ماتيا رُوژي، ژ ٲهردي، ٲهريايان و شينكاتيان ههلم رادبت و چونكي ههوايي گهرم ژ ههوايي سار سٲكتره، لهو ٲهٲ ههلمه، ياكو ٲهم ٲبيژيني (ٲهور) ب كيلوميٲران بلند دبت و وهكي بالوني بهر ب ٲهسمانان ٲه دٲت. ٲهور ژ مليارا ٲلويين ٲاٲي كو ب هويربين (ميكروسكوپ) ي دهينه ٲيتن ٲيكدهيت، لهوما ٲهو گهلهك سٲكه و ل ههواي ٲلقٲت.

* بوچي ٲهور چيندين؟

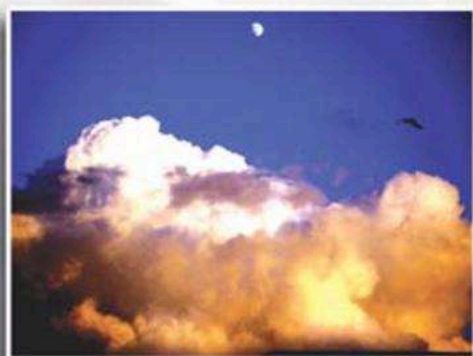
ٲهما ههوايي گهرم ٲٲته سهري و ٲگهٲته ههوايي سار، ٲهو شها ٲ ٲاٲ ههوايي گهرم ٲا ٲبٲه ٲلويين ٲاٲي. ٲهم ٲبيژينه ٲي كيرياري (ٲلوياندين). هندهك جارن ٲلويين گهلهك مهزن يي ٲ ٲاٲ ٲهورن ٲا ههين، ل ٲي ٲهمي ٲهو ٲهور ب رهنگي رهش ٲهٲته ٲيتن.

*** مژ چيه؟**

مژ ژى هه مان هه لمه، كو ژ دلويين نافي بين بچويك چيدبت و گه لك سكه و دشيت ب ناساني د نافي هه وای دا بلفلقت. لي دهمي نه هه لمه ل نه سماني بت دبيژني (نهوړ) و هه گهر ل نه ردی بت دبيژني (مژ). مروښ ب تايبه تي دشيت سپيدههي و نيفاريان مژي ببينت.

*** موران چيه؟**

ب تيربوونا شها نافي هه وای، دلويين بچويك چيدبن، موران ژ فان دلويان پيك دهيت. نه و وهكي نه وورانه، لي نه و ژي نه ل نه سمانيه، بهلكو يي ل نيزيكي نه ردی و مروښ دشيت د نافي درياز بت. (مژ) ژ (موران) تيرتره، واته پتر دلويين نافي يي د نافي (مژ) دا هه يي.

*** خوناف و خويسار چنه؟**

ل شه قين بهاري دهمي هیدی هیدی سه قايي ساري دنيايي دشكيت، هه لما د نافي مژ و موراني ژي دا دبته چيکين نافي و دکه فنه سهر بهلگين دارا و شينکاتيا. نه م دبيژينه فان چيکان (خوناف).

لي دهمي سه قايي دنيايي سار دبت و هه لما نافي نيكسهر ژ دوخي (گاز) دهيته گوهارتن بو دوخي (رهق)، هينگي هه لم وهكي دندکين قهراسي ل سهر بهلگين داروبار و شينکاتيان ديار دبن، نه م دبيژينه فان دندکين قهرسي (خويسار).

*** شه چيه؟**

شه ريژهيا چيکين نافي يه د نافي هه وای دا. ژيندري فان چيکان دهریا و رويبار و شينکاتينه، و هه گهر نه هه ريژهيه د نافي هه وای دا زنده بوو دبته نه گهري باريني.

پرسىيار ژوھ و بەرسف ژ مە

بوچى نەم سەرى خۆب تايىتى ناشوين؟

پ: ئيسرا هشار

بەرسف: چونكى ھندەك كەرەستە يىن د نافت پودرا تايىتى دا ھەين كو ھەر ئىك بو مەبەستەكى بكار ھاتىنە، يىن ژ ھەمىان گرنگتر و بەربەلافتەر نەقەنە:

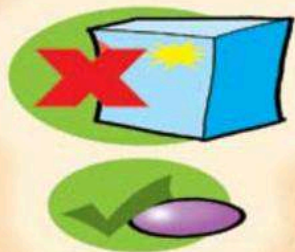
(۱) **فلونور:** ھندەك ھويركىن تەيىسوك يىن د نافت فى كەرەستەى دا ھەين، لەو پشتى جلك ب تايىتى دەيتە شوپشتن نەف تەيىسوكە دەمىنە ب جلكىقە و د نەنجام دا جلك دتەيىسىت.

(۲) **كەرەستىن سىپكەر:** نەف كەرەستە دبنە نەگەرى بى رەنگ كرنا ھندەك كەرەستىن رەنگىن.

(۳) **نەنزىمىن پىرۇتوليتىك:** نەف نەنزىمە دشىن كەرەستىن پىرۇتىنى د نافت خو دا ھەرەس بكەن و جلكان ژ پنىن پىرۇتىنى خاوين بكەت.

(۴) **نەنزىمىن لىپوليتىك:** نەف نەنزىمە ژى كار دكەنە سەر كەرەستىن دوھنىكى، و لەككىن دوھنى ژ سەر جلكان پاقتر دكەت.

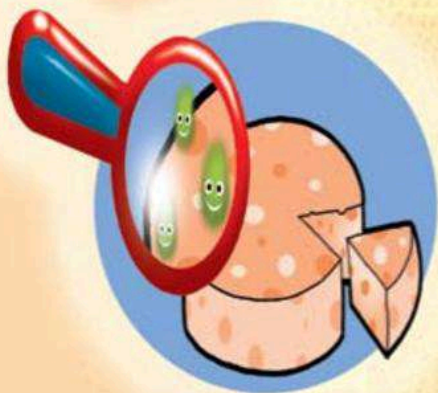
و ژ بەركو چ جارا مرفۇ وەكى جلكى پىس نابىت، لەو پىدقى ب فان ھەمى كەرەستىن پاقتر كەر ژى نىنە و سابوون يان شامپۇ تىرا وى ھەيە.

نەرى مىكروپ د نافت پەنىرى دا ھەنە؟

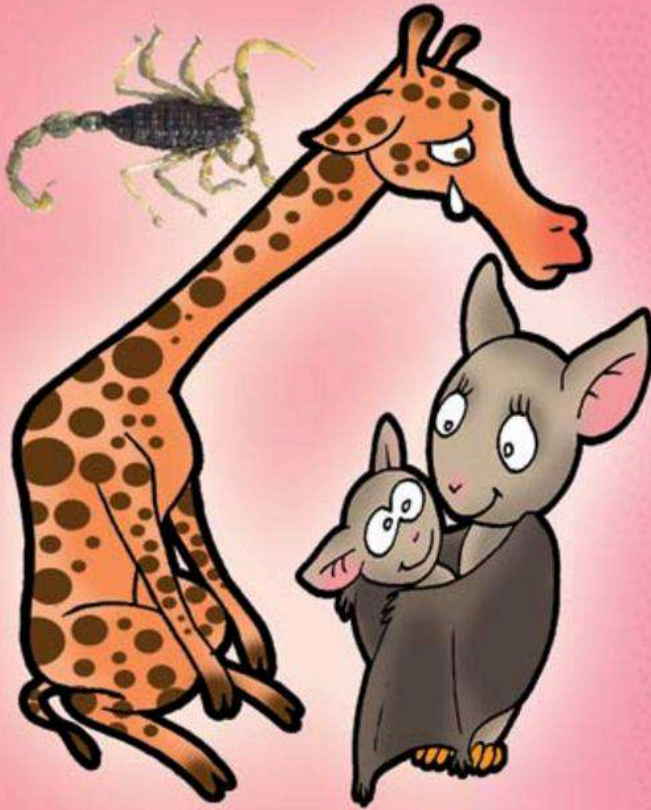
پ: رىناس ئىبراھىم:

بەرسف: بەلى، لى نەم نابىژىنى مىكروپ، بەلكو ب نافتى زانستىتر (بەكترى) نەم وان ناس دكەين و نەف بەكترىە يى د نافت ھندەك جۇرىن پەنىرى دا ھەين، كو ل دەمى جىبوونا پەنىرى، نەو بەكترى (دووان ئوكسىدى كاربون) چىدكەن. نەف ئوكسىدە د نافت پەنىرى را ناسى دبن و بو خو ل رىيان دگەرىن دا تىرا دەرگەقنە ژ دەرغە، لەو ل جەن كو تىرا دەر باز دبن كونكا قەدكەن و د نەنجام دا پەنىر كونكون دەر دكەقئىت. واتە نەو پەنىرى كونكون نەو ھە يى (بەكترى) د نافت دا.

تهره نو جزانسا ! ؟ . .

- دهمی دوپیشک دکهفته د ناف ناگری دا بخو
فهدیت دا بمریت.

- دهمی ههشتین پنیهکی خو ژ دهست ددهت
پشتی دهمهکی نیکی دی بو شین دبیتهفه.

(نیسرا جهجی)

- بالندی چهکچهکیله دزیت و هیکا ناکهت و
چهکچهکی وی ناڤیا تی و نیکی شیر.

- زهرافه ههر (۲۴) دهمز میران ب تنی (۹)
دهقیقهیان دنقیت و ب نهزمانی خو گوهن
خو دخورینیت.

(نومید خالد حهسهن)

- لهزاتیا زفرین (چوون) انهردی د نافبهرا (۲۹)
- (۳۰) کیلومیترا نه د ههر چرکهکی دا.

- نیزیکترین ستیر بو ئهردی ههر دو ستیرین
(نالفاى قنتوروس) و (پروکسیما قنتوروس)

ن، لی نهو ژى (۲.۵۷۴.۰۰۰.۰۰۰) کیلومیتران ژ
ئهردی د دویرن.

(نیبار مسعود)

- ژبدهر:
- (۱) باز هم به من بگو چرا؟، نارکدی لئوکوم
 - (۲) سیستهما روژ و جیهان، خالدی نهزیز
 - (۳) بنهمایین جوگرافیا گشتی، نهشوان شوکری هروری
 - (۴) جهند سابهکین نینتهرنیتى ب زمانى فارسى
 - (۵) کوکب الارض، براین ویلیامز، ت: دار الفاروق

هه قال هه قالۆشکی

زیمار زیباری

ئیکه ژ یاریین کهفن و ئەم دشین بیژین ل سهرانسەری کوردستانی دهیته کرن، یاری د نافهرا دو زارۆکان دا دهیته کرن چ کور بن یان کج. ئەه یارییه بههرا پتر ل بهارا دهیته کرن؛ چونکی ل بهاری ناخا کوردستانی رهنهگهکی کهسک و سۆر و شین دگریت و ب مرفۆی دکهنیت، ئەا د فی دهمی دا ئەو زارۆکین ههقالین ئیک یین گو ژیی وان (۵-۱۰) سالی ههردو دی دهستین خو ب سهر و ستوین ئیکفه هافین و ب ریکی چن و بیژن:

هه قال هه قالۆشکی	بانی پهزی خوهشه
کهکی من لبن دۆشکی	کهزی ماری رهشه
کهکی من عهبداله	ماری رهش دو تا بوو
یین ب شیر و مهتاله	ل پشت مويسل وهستابوو
کهکی من چوو سویکی	مويسلی بلبلی
کرین جلین بویکی	کهسک و سۆر خهملی
بویکا مه د ههوشی دا	کهسک و سۆری تاری
ئوسمانی د کۆشی دا	هافیته روپباری
ئوسمانو .. ئوسمانو	کهکو تو ب خودی کهی
کولاف رهپیانو	سلاقال مهمن بکهی.
سهرداری هه میانو	
داری هه میان شکهستی	
ب نارمویشی فه بهستی	
تلکا واسه واسه	
تلکا سی کهزی بوو	
لسهر بانی پهزی بوو	

یاریکهه ههردو بو خو فان سترانکا
دبیژن ههتا دوهستین و زفیر دبن،
پاشی دهست ژ یاریی بهرددهن.

* زیدەر:

ژ بهرتووکا بویکا بارانی یا (مههمههدهسن بنافی) هاتیه
وهگرتن.

ئەختەرا مە

سەلاخ محەمەد ئەمىن

دزفريتەن تەننى ئىك جار
ل دۇر خۇ ئەو بى ھارىكار
ھەر سى سەد و شىست و پىنچ رۇژ
ئىك جار دسووريت ل دۇر رۇژ
ھەر چوار وەرزا بەيدا دکەت
مە ب خوشيا ژىنى شاد دکەت
تەف ئەختەر و ھەيڤا شىرین
دگەل رۇژا تىشک زىرین
ھزاران مىلا ژى دوىرین
ل نافقى گەردوونى بەرىن.

ئەف ئەختەرا ئەم لى دژىن
يا جوان و پاك و بژوین
نافى وى ئەردە و يا فرە
ژ جۇرین كانزایى پەرە
پىكھاتىە ژ پىنچ كىشودەرا
ئوقیانوسا و دو جەمسەرا
پەرە ژ رووبار و دەریا
ھزاران بىيابان و چىا
ھەر بىست و چوار دەمژمىرا
بى كو ئەم ھەست بكەین ژىرا

نازهين و بينقه دانا هافيني

نارين محسن

روژدگي ژ روژين هافيني يين گهرم، دايکا نازهنيني گوتی: کچا من بينهقه دانا هافيني دهسيگر، من نهفيت دهمی ته بی مفا ببوریت، یا باشتر نهوه تو بچیه خولهکا زانستی دا فيری گهلهک تشتين باش و ب مفا بیی. ل روژا دی دهمی نازهنين بهرهف خولی دچوو د دلی خوه دا گوت: نوھ من باوهر نهکر کهنگی دی فوتابخانه ب دوماهيک هیت دا نهز ژ خواندنن تهنا بيم، فيجا خول ژ من دکيمن، نهز ناچمه چ خولا. نهز دی رايچم چمه مالا ههقالا خوه نهفينی دی دگهل وی و خويشکا وی نهرمينی ياريا کهم. زهنگلا دهرؤکی ليذا دايکا نهفينی دهرگه ههکر، نازهنيني سلافکر و گوت: خالهت نهفين ل ماله؟ دايکا نهفينی بهرسفا وی دا: بهلی یا د ژوورا خوه فه کهرهمکه. دهمی نازهنين ب ژوور کهتی ديت کو نهفين و خويشکا وی نهرمين ههر نيکی پهرتووکهک یا د دهستان دا و يين دخوينن. نازهنيني گوتی: نهفه هوون چ دکهن؟! نهفينی گوت: نه م يين کوفارا دخوينين.

نازهينی گوتی: ما هوون گيژ نابن ب خواندنن فه؟ پانی دايکا من یا گوتيه من ههره خولهکا زانستی بهلی من گوھی خوه نه دایين و نهز یا هاتيم دا بيکشه بو خوه ياريا بکهين. نهفينی گوت: بهلی دايکا مه یا گوتيه مه دفتيت هوون ل بينهقه دانی بو خوه کوفارا و پهرتووکا بخوينن دا هوين هندک پيزانينا ژي وهر بگرن. نازهنيني گوت: من هزرهک یا ههی وهرن دا خوه ژ دايکا ههوه فه دزين و بچينه دهرفه بو خوه ياريا بکهين. نهفينی نه نيا خوه لی کره گری و گوتی: نهز چ چاران درهوا ناکه م و نهز و خويشکا خوه بیی دايکا خوه چ کاران ناکهين و نهو زارؤکی گوهداريا دايکا خوه نه کهت نه م ههقالينيا وی ناکهين. نازهنيني باش هزرين خوه کرن، ديت کو نهو یا شاشه، لهورا خاترا خوه ژ نهفينی و نهرمينی خواست. ل دهرکهفتنی نهفينی ژي پرسى: نازهنين دی کيشه چی؟ نهز ژي دی گوهداريا دايکا خوه کهم و دی چمه خولا زانستی، هيشتا من چاريکهک دم يين مای.

دارا تویی

نقیسین: نه سما عواد

وهرگیړان ژ عه ره بی: شیلان دوؤسکی

دارا تویی کو که فتنترین دار بوو ل گوندی لسهر هندی فیر ببوو کو دقیا نه حمهد و هه فالین خو روژانه یاریا ل بن سیبه را وی بکه ن، چ جاران ژ وان و ژ دهنگودورا وان توره نه دیوو، و دهمی نه حمهد و هه فالین خو هلباسکی تاکین وی دبوون، وی ژی دگهل وان پشکداری د که یف و خوشیان دا دکر. روژه کی زاروکان هه ست ب دلته نگیی کر. هندهک ژ وانا پیشبینی کر کو جهی یاریا خو بگوهورن، لی نه حمهدی، نه وی گه لهک فیان ژ دارا تویی هه لگرتی، خو لسهر فی جهندی نه رازی کر و نه دقیا ژ دارا تویی دویر بکه فیت.

زاروکان هه ستا جهه کی دی کرن، ب تنی نه حمهد ما، و هه فاللا خو (دارا تویی) نه هیلا، به لکو ما لبن سیبه را وی و پستا خو پیقه نا و ب دهنگه کی بلند دگهل داری ناخفت و گوټ:

- دارا تویی.. ته دیت من تو نه هیلای و نه ز دگهل هه فالین خو نه چووم، من تو گه لهک دقینی. دگهل فان ناخفتنان نه حمهدی هه ست کر کو تشتهک یی ل هندافی سه ری وی دلقتی، نینا دهستی خو بلند کر، دیت تاکه کی دریژی دارا تویی یه. نهو تاک دریژ و دریژتر لیهاټ هه تا مایه بسه ری نه حمهدی هه. نه حمهد ما حیبه تی، و پتر مهنده هوش بوو دهمی دار دگهل ناخفتی و

گۆتین: من ژى گه لهك تو دڤى نه حمهد.
نه حمهدى گۆت: ما تو ژى وهكى مه دناخڤى؟

وى گۆت: بهلى.. نهز ژى خودان گيانم، ڤهدخوم، بيهنى هه لدكيشم و وهكى ته دلتهنگ دبم.
نه حمهد ب ڤان په پيشان گه لهك دلخوش بوو، نينا گۆت: پا ڤيجا نهز و تو دى بينه هه ڤالين ئيكين دلسوز و چ جاران هه ڤدو ناهيلين.

دارا تويى گۆت: راسته نهز و تو هه ڤالين ئيكين، بهلى نه م هه تا هه تاين نامينه دگه ل نيك؛ چونكى نهز گه له كا ب ته مه نم و وهكى بهرى نه يا لسهر خومه. دهمى برينا من يا هاتى دا مروڤه مڤاى ژ دارى كه ڤنارى من وهريگرن.
نه حمهد ب ڤان په پيشان گه لهك تيكچوو و ب چاڤين تزي روندك ڤه گۆته دارى: نهز ناهيلم كه س ب ڤى كارى راببيت و ته ببيت.. نهز هه ڤالى ته مه و هه تا مرنى دى دگه ل ته بم.

نه حمهدى دهستين خو ل دارى نالاندن و ب سينگى خو ڤه نا و روندكين وى ژ چاڤا بوونه سورك و لسهر رويكين وى دا هاتنه خوار و كه ڤتنه سهر رهين دارى. دارى ب بهلگين خو روندكين نه حمهدى رامالين و پاڤر كرن و گۆتى: هه ڤالى من، خو توره نه كه، هه تا نه و من بېرن و ڤهد ڤهد بكه ن ژى، نهز خو به رزه ناكهم و دى هه ل ته زڤرم، نه ڤجا نه گهر ته نهز ب راست دڤينم و تو هه ڤالى منى هه ره ڤه ستا هه ڤالين خو بكه و دگه ل وان ياريا بكه.

نه حمهدى دار هيللا و ڤه ستا هه ڤالين خو كر. و پشتي دهمه كى ل دارى زڤرى، ديت دار نه مايله ل جهى خو و ل شويئا وى ب تنى جادده كا ڤالايه و جهى سي بهرى ژى، روژى تير و ژكين خو بين لى باراندين و چ شويئا رين دارى نه ماينه. ژنوى زانى دارى دلوى دلى وى ددا دا ژى خه ريب نه بيت، نه مينته د هزرين وى دا و خو ژ بير ڤه كه ت. بهلى نه حمهد هه ر ما د هزرين داره تويى دا و ژ بيرا وى نه دچوو.

نه حمهدى هه ر كره گرى و كره گرى و دگه ل خو ناخفت و دگۆت: نه ڤه من ڤام

كرى ته سي بهر يا ل جاده و خانين مه كرى.

وى ديت تا كه كى بچويكى دارا تويى ديسان ل هه مان جه شين بوو ڤه و

روژ بو روژى و هه رار كر و بلند بوو و جهى دارا دايك گرت. نه حمهد

كه ته هه ررا و ناخفتين دارا تويى هاتنه بيرى ده ما گۆتيني:

(نه حمهد نهز دى هه ر ل ته زڤرم).

نه حمهد ب كه نى و گرنژين ڤه رابوو ناڤ نينا و نه و دارا بچويك ناڤ دا

و پيژانهك لدورماندورى وى چيكر دا كه س نيزيك نه بيتى و دهستين

بيس نه چنى. و هه ر روژ سهره گوھيا وى

دكره تا باش بلند و مه زن بووى.

پهیکه ریڼ باژیری

پهیکه ریڼ دهوات و شه هیان

بهرهه فکرڼ و فوتو : بلند محمدهد

دهوات، شاهی و گوڤه‌ند، ژ هندهك لښین له‌شی پیکدهیت کو مروڤل بهر ناوازیڼ موزیکي پی رادبت. ب کورتی نه‌م دشین هوسا پیناسه‌یا دهواتی و گوڤه‌ند و شه‌هیانان بکین.

هه‌لبه‌ت دناڤ هه‌موو مله‌تان ده دهوات دهینه کرن، لی دناڤ هه‌موویان ده ب نیک رنگ و شیوه ناهیهته کرن، به‌لکو دهوات دناڤ هه‌ر مله‌ته‌کی دا ب شیوه‌یه‌کی جودا ژ بین دی کو دگه‌ل ره‌وشت و تیتالین وی دگونجت دهینه کرن.

بو نمونه، نه‌و شیوه‌یی کورد پی دهواتی دکن، کو دستین نیکدو دگرن و ملین خوه دنیچه نیک و زنجیره‌یه‌کا دریژ ژ مروڤان دهینه چیکرن و پیکه و ب نیک سه‌لیقه ل بهر ناوازان و دهنگی سترانبیزان خوه دلښین. لی به‌لکو نه‌ه‌دهواته کو بهی رنگی بهینه کرن، دناڤ هندهك مله‌تین دی دا نه‌بن.

هەلبەت، زارۆكەين دەلال... مللەتەين جیرانین ئیک، رهوشت و تیتالین وان ژى نیزیک ههفن، بۇ نموونه سنورین (کورد، عەرەب، ترک و فارس) دگەل ههفن و کارتیکرنی ل سەر ئیک دکن و گەلەك تشتی وان نیزیکی ئیک دبت. ههتا کارتیکرنا زمانی و ئاخفتنی ژى ل سەر ئیک ههیه و لهوا گەلەك پهیشین وان دههفپشکن.

زارۆکەين دەلال..

د بهری دا کوردا، بۇ کرنا دهواتان ب دەنگی ستران دگوتن، یان ژى ل بهر دەنگی دههول و زرنایین دهوات دکرن. ههلبەت ب ههردو رهنگان دهاته کرن و بهلکو دههول و زرنا دو ئامیرین موزیکی یین ههره کهفتن دناف کوردان دا.

زارۆکەين خوشتشی..

هوین دزانن کو دناف کوردان دا گەلەك جوړین دهواتان ههنه و ههه ئیک ب جوړهکی دهیته کرن، وهکو (شیخانی، کولیانی، ملانی، بابلهکان، دو گافی، سنی گافی، سنجانی و هتد).

خوشتشیان..

ئهف پهیکه رین هوین دبیین ژى، کو ل بهر دههگههی هولا محهمه د عارفی جزیری هاتینه دانان و بدهستی هندەك گهنجین هونه رمه ندىین پهیمانگه ها هونه رین جوان هاتیه چیکرن، دهه برینی ژ وی فولکولوری مهزنی کوردان ههی دکت کو ئەم ل بیرا خوه بینن؛ چونکو دفت ئەم بزنان کو ههه تشته کی نوی بنیاتی وی ل سەر یی کهفن دهیته دانان، لهوا دفت مرؤف بوړیینی خوه هه مینی بزانت و بزانت فه رههنگ و رهوشه نبیری و هزرکرنا بابکالکین مه چاوان بوویه، دا ل دویف هزرین وان ئەم بشین خوه ئافا بکین و هندەك تشتین نویتر دانین.

پېهنفرهه دگههنه نارمانجی

وهرگیوان ژعهرهههه: چنار محمد صالح بناقش

چیرۆك و سیناریو: محمد عبدالهجههه

خوارنا فيقيني نهگه هشتي
ين خرابه بو ساخله ميا
مروفي.

باپير من هندهك
تليين تری يين
خوارين.

و پشتي بيهنهگي...

ته چ
خواريه
كوري
من؟

باپير زكي من يين
دنيشيت!

نهري دي باش
بيت؟

ساخله ميا وي
چه وايه؟

نه ترسن پشتي
دهمژ ميژ كا دي دي
بهنه مال.

نه فرو وي چ
خواريه؟

گه لهك ترين
نهگه هشتي يين
خواري.

نهگه ر ته بيجهكن بيهنه خو
فرده كر يا، دا تريهكن باش و
خوش خوي.

ل من ببوره باب، نهز
ين شاش بووم.

ته بوچي و دگر
كوري من؟

ستیر و بهختی زاروگان

باگوردان: (۲/۲۱ تا ۴/۲۰)

سه رکهفتنا ته ل قوتابخانی پیروزبیت بهلی خو ژ کارین خواندنی دویر نه که.

گۆلک: (۴/۲۱ تا ۵/۲۰)

هندهک ههقالین نوو دی بو ته ل فی بیهنشدانا هافینی چین و تو دی گهلهک ب وی ههقالینی خوش بی.

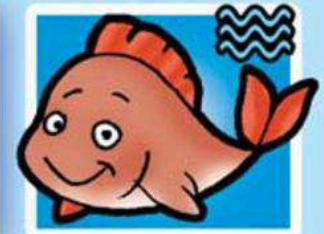
بلبل: (۵/۲۱ تا ۶/۲۱)

ئه و کریارین تو ل نافمالی پی رادی گهلهک جهی که یفخوشیا دایک و بابین ته نه. روژا بهختی ته سنی شه مبه.

ماسی: (۶/۲۲ تا ۷/۲۲)

تو گهلهک مژویلی هزارا کریارهکی، بهلی دقیت دایک و بابین خو ب نهجامدانا وی کریاری ناگه هدار که ی.

دیکل: (۷/۲۲ تا ۸/۲۲)

تو د فی ماوهی داگهلهک پارهی د مه زخی، دقیت دهستی خو بدهیه بهر پارین خو و ههر روژا تشتا نه کری.

پهلاتینک: (۸/۲۲ تا ۹/۲۲)

خوژ مالا خو توره نه که؛ چونکی وان یا باش بو ته دقیت له ورا دبیزنه ته وهنه که.

پشيك: (۹/۲۳ تا ۱۰/۲۱)

ئەو كارىن فى گاڤنى تو پى رادىبى د سەر كەفتىنە، ھەول بدە كارىن
خوب رىكا بە لافكرنى ل كۇڤارىن زارۇكان بدەيە بەر چاڤكرن.

مار: (۱۰/۲۲ تا ۱۱/۲۱)

ھەمى دەمىن خوب يارىانقە دگەل ھەڤالان نەبۇرىنە؛ چونكى تو
دى ژ گەلەك تشتا بى بە ھىر بى.

كەو: (۱۱/۲۲ تا ۱۲/۲۱)

وان ھەڤالان بەيئە ئەوین خرابيا تە دكەن و ھندەكىن دى يىن باش
بۇ خو دەستىشان بکە.

كارك: (۱۲/۲۲ تا ۱/۲۱)

كەفتنا تە ل قوتابخاننى بلا كارتىكرنى ل سەر تە نەكەت كو تو
دوپرکەڤى ژ خواندننى و خواندنگەھى.

داس: (۱/۲۲ تا ۲/۱۹)

ل فى بيھنقەدانا ھافىنى تو دكارى ئارموزيا خوبتر بكار بىنى و كار
ل سەر بکەى، سەرکەفتنا تە مسوگەرە.

كيسەلە: (۲/۲۰ تا ۳/۲۰)

ئەڤە ماوھىەكە تو ناراوھىتى، ھەر تو دخوازی ل گەريانى بى بەلى
ئەڤ چەندە دى تە ژ مال و خواندنا كۇڤاران دوپرکەت.

بەر ھەھە مینا زاروڭكات

سيف و موز و ھنار

نوشان باييز عەمەر

رۆژەكى سيف و موز و ھنار پىكفە روينشتبوون.
سيفنى گوت: ئەز ژ ھەو ھەردوگا جوانتر و خوشترم.
ھنارى گوت: نەخىر، ئەز ژ ھەو ھەردوگا جوانتر و خوشترم؛ چونكى سيف درزن و موز
دحەليين.
موزى گوت: ئەف پت پتا ھەو ھەو يا ژ خويە، ھەمى خەلك دىيژنە من: تو گەلەك يا خوشى!
سيفنى گوت: دا بچين پرسيارا ھندەك گيانەو ھەرا بکەين.
چوونە نك ھەسپى، ھەسپى گوت: سيف گەلەكا خوشە!
كەربين موزى و ھنارى فەبوون و گوتن: سيفنى، تە گوت دا بچينە نك ھەسپى؛ چونكى ئەو
ھەقالى تەيە و تە گەلەك دخوت.
موزى گوت: دا بچينە نك مەيموينكى.
چوونە نك مەيموينكى، مەيموينكى گوت: موز گەلەكا خوشە!
پاشى چوونە نك دىكلى، دىكلى گوت: ھنار گەلەكا خوشە!
چوونە نك چيلنى، چيل ھەقالا كەسى نينە، لەو وى گوت: ھوين ھەر سى گەلەك د خوشن،
بلا ھەو ھەرسىكا بخوم؟
گوتنى بلا، بەس بەركين مە نەخو، دا ئەم بو ھەمى كەسا شين ببينەفە.

قوتابى و يېھنتقە وان

دادار محمەد

ئەز زارۇكەك خۇشتىمە و قوتابىەكى چەلەنگەم
لناھەھەقال و مامۇستايان ب زىرەكىن ب نافودەنگەم
ئەھ سالە زى وەك ھەر سال من وەرگرت باودەرناما خو
بسەرھەرازى و دلەك خوش، ئەزى دەر چوویم ژ پولا خو
من و ھەمى قوتابىا باودەرنامىن خو وەرگرتن
ھافىن ھات و دەرگەھىن خواندنگەھان ھاتنە گرتن
ب دوماھى ھات وەرزى خواندن و ھەستىيانى
وەرزى ھافىنى دەسپىكر، ئەو وەرزى بىنقەدانى
لى ژ بىر نەكەن دەم ژيانە، دقئىت ئەم ژ دەست نەدەين
دقئىت دەمى بىنقەدانى ب كارىن مفا دەر باز كەين
ھەتا كو ھافىن دىبۇرىت و دزىرىنە خواندنگەھان
بەردەوام دىبىن لسەر خواندنى، تا بۇ مە دگر نرئىت ژيان.

قىدىرالى

محمەد رەمىزى ئاكردىسى

ئەھ پەھىقە ھىقىا مە بوو
ھىقىا گەلى كورد بوو
ئەھرۇ ئەھ ھىقىە تەھاف بوو
شۇروشىن كوردان
شەھىدان خوينا خو بەردان
دوژمن نەمان لسەر ئاھا كوردان
قىدىرالى مافى مەپە
مافى كورداپە
بۇ دوژمنى نەماپە
مانا قىدىرالىن ئازادىيە.

زارۆكىن بەھرە مەند

راگر نسرەت سیتۆ

دیدار: هیژا وەیسى

هەقائى مە (راگر نسرەت سیتۆ) ل ۲/۱/۱۹۹۷ ل دەھۆكى ژ دایكبوویە و قوتابىەكى گەلەك زىرەكە ل پولا پىنجى ل قوتابخانا (بەھدىنان) یا سەرەتایى. (راگر) قوتابىەكى چەلەنگە د بواری نقيسانی دا و دەستى ھوزان نقيسانی یى ھەى و ھوزانا لسەر گەلەك بابەتان دنقيسیت. بۇ قى جارى مە وەك كۇقارا سقۇرە ھەول دایە د قى دیدارى دا، قى بەھرەمەندى بۇ خواندمقانىن خۇ بدەینە ناساندن.

★ چاوا ھزرا ھوزان نقيسینى بۇ تە چىبوو؟

- دەمى ئەزى بچووك، من زارۆك د شاشا (K. tv دەھۆك) د نافا بەرنامى زارۆكان و ل نافا ناھەنگان دا ددیتن، كو ھوزانا دخوینن، من گەلەك ھەز ژى كر و من دقیا ئەز ژى ھوزانا چىكەم.

★ كى ھارىكاريا تە دكەت بۇ ئارمزوويا تە؟

- ب راستى كەس نە، ھەما ئەز بچو دويشچوونا ھوزانا دكەم و ھزرا بۇ خۇ ژى وەردگرم.

★ تو كەنگى ھوزانا دنقيسى؟

- پشتى خواندنا قوتابخانى.

★ تە نيزىكى چەند ھوزانا ھەنە؟ و تو چ لى دكەى؟

- من نيزىكى (۲۷) ھوزانا يىن ھەين و من وەكى بەرتووكا ھوزانا لى كرىە و دى پاريزم.

★ تو ھەز ژ ھوزانىن كىژ ھوزانقانى كورد دكەى؟

- ھوزانىن (ئەحمەدى خانى)، چونكى ب ھيزن و ب رامانن و ب ساناھينە بۇ ژبەركرنى.

* تەب ھۆزانىن خۇپشكدارى د ئاھەنگان دا كرىبە؟

- بەلى، مەن ب ھۆزانىن خۇپشكدارى يا د ئاھەنگىن قوتابخاننى و ئاھەنگىن بىنگەھى زىوھ دا كرى.

* تەب ھۆزانىن د كۇقارا سقۇرە دا كرىبە؟

- نەخىر، بەس مەن لىبەرە پشكدارىن بىكەم دا ب ئاقۇدەنگ بەم ب ھۆزانىن خۇ.

* بابەتتىن ھۆزانىن تە چنە؟

- خواندنى، نىشتمانى و گشتى.

* تە زىبلى ھۆزان نىسىنى، چ ئارەزوويا دى ھەپە؟

مەن گەلەك ھەزىيا ل بىژەرىيا بەرنامى زارۇكان ھەپە، و ئەز گەلەك ھەز زىمانى ئىنگىلىزى دكەم و خۇفەر دكەمى و چەندەكى زى دزانەم زى.

* تە دىقەت تولى پاشەرۇزى ببىە چ؟

مەن دىقەت ببىە نۇزدارى ددانا و ھەرودسا ھۆزانقانىكى بىناقۇدەنگ ودىكى (ئەھمەدى خانى).

* تە چ ھىقى و ئومىد ھەنە؟

ھىقىا مەن ئەود پويتە ب زارۇكىن بەرھەرمەند بەپتە دان و پشتەقانىا وان بەپتە كرىن.

* سوپاسىيا تە دكەين و ھىقىدارىن بگەھىپە خۇزىين خۇ و رۇژەك بەپتە ھۆزانىن تە ببىنە پەرتووك و قوتابىل قوتابخانن بخوینن.

- سوپاس بۇ كۇقارا سقۇرە. ب راستى ئەق كۇقارە رىكەكە بۇ شىاندنا زارۇكىن بەرھەمەند.

ئاڧا كەم دەولەتى

رەمەزان ئىسماعىل گەرەگۈھى

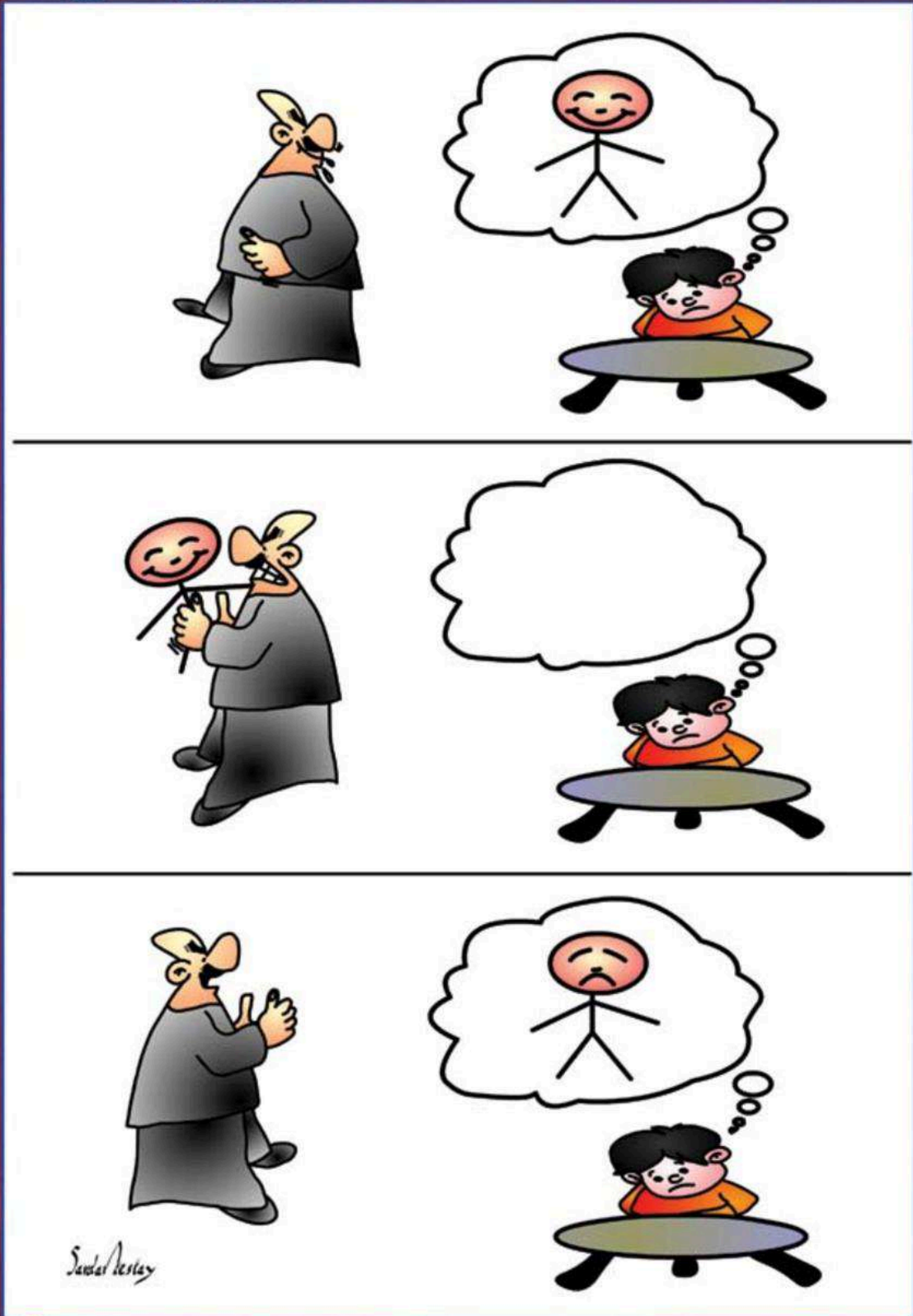
دڧىت ئەز بخوئىنم
زەحمەتى بىئىنم
ھەتا سالەكا دى
بچمە پۈلەكا دى
بخوئىنم رۇژناما
بىنم باوەرناما
چ كورم، چ كچم
بەرەڧ پىشڧە بچم
دگەل ھەڧالا و دۇستا
ھەتا دىم مامۇستا
چ زانا و چ نۇژدار
كەسانەكى ھوشيار
دەست پاقىم خزمەتى
ئاڧا كەم دەولەتى
دەولەتا مە دڧىا
ل كوردستانا ب چىا
مە ئالاپەك ھەبىت
زۇردارى ل مە نەبىت
من دڧىت يى ھۇبم
خزمەتكارى خۇبم.

سازگار کیسٹھاپی

کار یکا تیر

بهريكانه؟

پرسیارین فی هژماری:

(1) کی بو ئیکهه کهس تیله فزیون چیکری؟
(نهرخه میدس، سنجهر، گراههه م بیل)

(2) سال ژ چهند روژان پیک هاتیه؟

بهرسفا پرسیارین هژمارا بوری:

بهرسفا پرسیارا ئیکى: 1992/6/1

بهرسفا پرسیارا دووی: کوردستان - زاگروس - کوردسات - روژ - میزوبوتامیا

پشتی گهلهک زاروکان بهرسفا پرسیارین مه داین و بهرسقین دروست هاتینه ههلبژارتن، و پشتی پشکی، خهلات بو فان زاروکان دهرکهشتن:

(1) محهمهه عیسمهه محهمهه

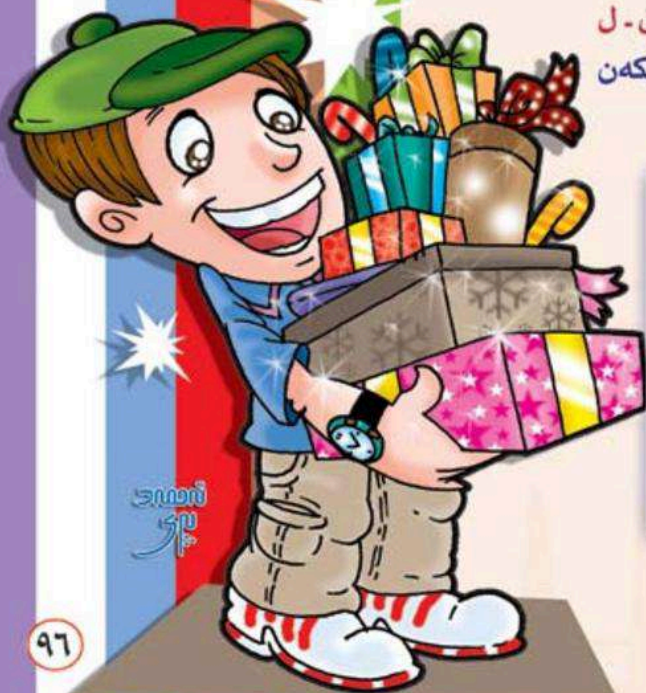
(2) ژفان رهمهزان

(3) سوزین یونس عهبدوللا

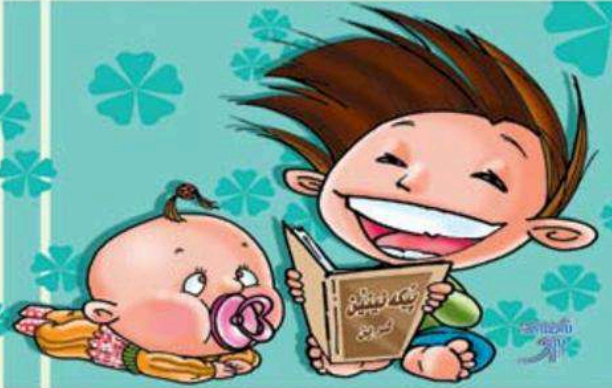
نهم پیروزبایهیا فان ههفالان دکهین و هیقیه پشتی دهرکهفتنا کوڤاری، سهردانا بارهگاین کوڤارا سفوره یین نوی ل [تاخی رهزا، جادا شهیدین ئیکی شواتی - ل تهنشت ریڤه بهریا بهرلافکرنا بهرهمین گازی] بکهن دا خهلاتین خو وهربگرن.

تیبینی:

داخوازی ژ وان زاروکان دکهین یین پشکدارین د کوڤارا سفوره دا دکهن، ههر بابتهکی بهنیرن نافی خو یی سیقولی ل سهه بنئیسن و دگهل دا وینهیهکی فریکهن.. ب تایبته دهمی هوین پشکدارین د بهریکانی دا دکهن دا ژ مافی خو بی بههر نهبن.. دگهل سوپاسیان.

پیکه نین

ماموستای لسهر ته ختیره شی دنقیسا و پشتی
شروقه دکر، ژی دبرهغه. چهند جارهکا ژی بریا،
قوتابیان ژی کاغه زین خو ددراندن.

رومان سلامت

ئیکی گوته هه فالی خو: ته دیتیه بابی من
دوکانا پینلافا یا هه ی و براین من یی بی
پینلافه.

هه فالی وی گوتی: مانی بابی من ژی
نوردارای ددانایه و ئیک ددان د دهقی براین
من یی بچویک دا نینه!

روپهل سلامت

جارهکی دو قوتابی درهنگ هاتنه
قوتابخانی، ماموستای گوتی: هوین بوچی
درهنگ هاتینه قوتابخانی؟
نه وان گوت: داپیرا مه که تبوو د چاین دا،
هه تا مه ب که چکی ئینایه دهر، ئینا نه م
گیرو بووین. قین عارف حیته

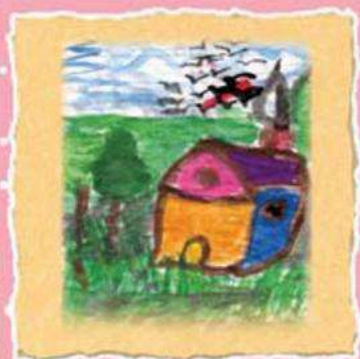
قوتابییهک چوو
نه زموونی، نه زانی
به رسقی بدهت، لسهر
کاغه زا خو نقیسی:
نه ز گه لهک یی
نه ساخم.

دهمی ماموستای کارتا
وی دایه قن، لسهر
نقیسی بوو: سلامه تی
بیت.

هه قند عارف حیته

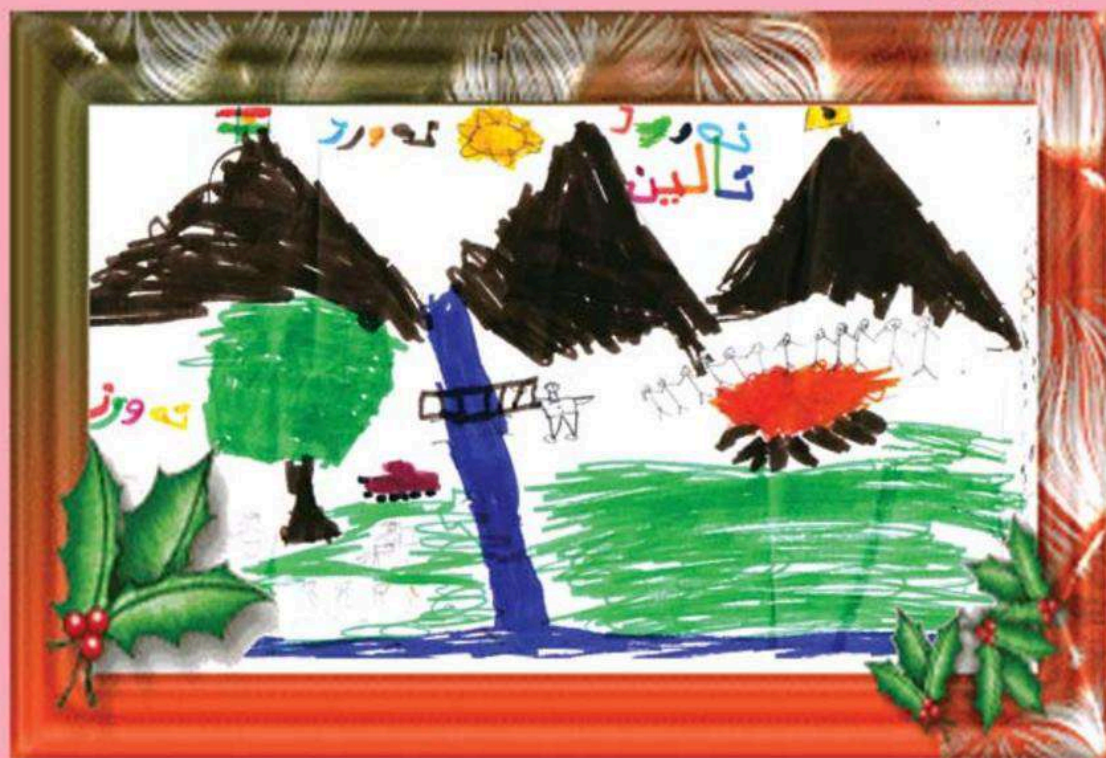
زاروكان

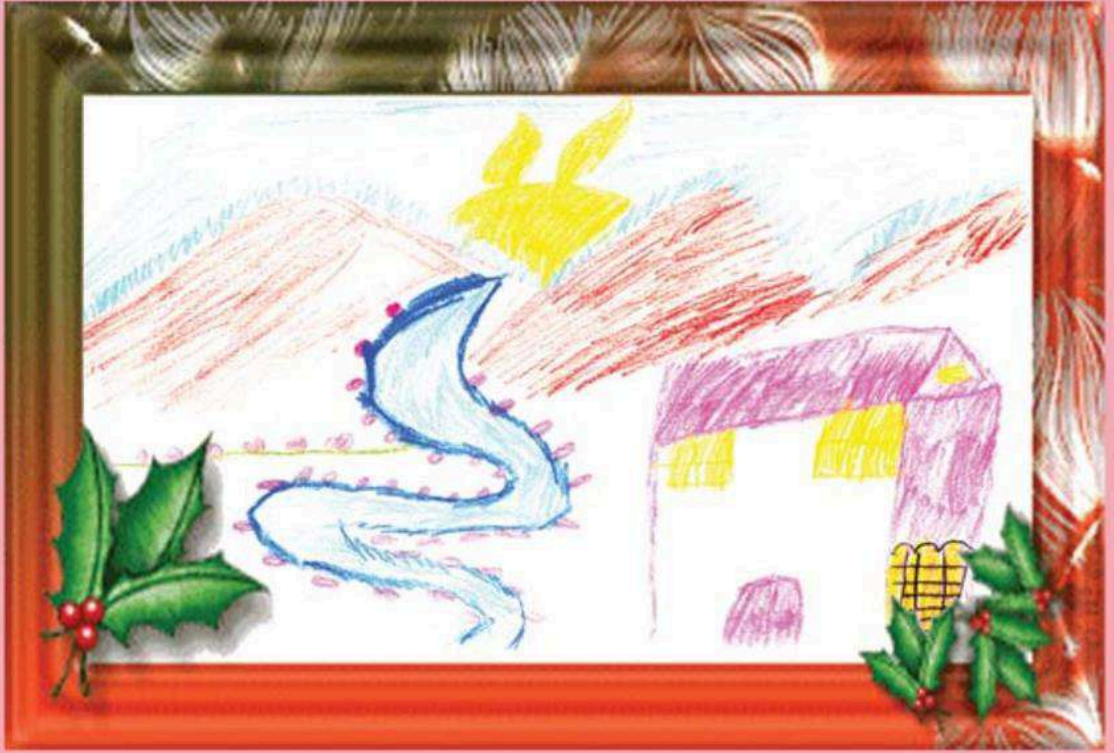

پيشانگه‌ها

نالين قهديرجان

Yûnis Behram

Sînor

Rojek hebû ji rojan
Xort û qîzek Kurdistan
Keç bi mal e li Serxet
Xort jî bi xwe li Binxet
Herdwa ji hev hezkirin
Xwestin li hev binêrin
Bi viyanê bighên hev
Jiyan êdî bikin tev
Bo wan ne pir hêsa ye
Sînor têtên rêsa ye
Bombe li ser sînor in
Hemî êş û kînor in
Carek hatin ber sînor
Çavên serî bûne sor
Êrîş dane ser hevdû
Mîx di nigê wan re bû
Bombe bi wan hilperîn
Şopa nigê wan bû xwîn
Bo viyan bûn canfida
.Ev e rewşa me Kurda

بشكورتين سفقوره

چرا مستهفا حمەدى

ئوميد خالد

ئەحمەد خالد

نيرۆز خالد

نزار بزار خەليل

سوهەيب سبجى

لاشه ئەوزاد

مينا ئەزير

رۆشەنگ

رۆزفەين

سەيمان بزار خەليل

نەيشەين خەسەن سالىح

زەيد ئەشوان محەمەد

بۆزەين محەمەد

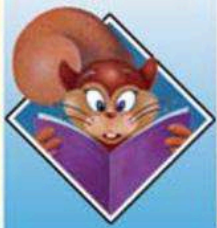

زەين باسل سەديق

محەمەد بزار خەليل

Hijmar 96
Xizîran
2007

Sivore

وینە

رەڤەن شاوریکی

